

Synscentralen

Færggårdsvej 15 H
4760 Vordingborg

Tlf.: 55 36 33 33

sc@vordingborg.dk

<https://www.vordingborg.dk/synscentralen/>

Årsrapport 2020

Institut for blinde og svagsynede i kommunerne:
Faxe, Guldborgsund, Lolland, Næstved og Vordingborg

Årsrapport 2020

Synscentralen i Vordingborg
Færggårdsvej 15 H
4760 Vordingborg

Tlf. 55 36 33 33

E-mail sc@vordingborg.dk

Web <https://vordingborg.dk/synscentralen/>

Februar 2021

Redaktion, statistik og korrektur: Uffe Wever Pedersen og Per Nielsen
Billedmateriale: Situationer på Synscentralen samt Colourbox

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
Forord	4
Artikler	5
Oplevelser og betragtninger fra børne- og ungeområdet	5
At miste synet helt	8
Synsproblemer ved hjernerystelse	11
Børn med alvorlig synsnedsettelse og blindhed i almen inkluderende undervisning	15
Som nyansat synskonsulent er der mange ting at lære	18
Sagsbeskrivelse om kombinerede synsvanskeligheder på arbejdsplads og hjemme	21
Når synet er normalt, og så alligevel ikke.	24
Opgørelser	26
Børneområdet	26
Voksne blinde og svagsynede	28
Fælles optællinger (børn og voksne)	31
46 års oversigt	33
Regnskab	34
Lov om social service: 2010 – 2020 oversigt	34
Budget 2019 (Leveringsaftale for 2019)	35
Regnskab 2019	35
Regnskabsbemærkninger 2020	36
Virksomhedsgrundlag	37
Leveringsaftale 2018-2021	37
Lovgrundlag	39
Synscentralens bestyrelse ultimo 2019	40
Normering og medarbejderforudsætninger	41
Medarbejderoversigt	42
Ordforklaring	43

Forord

Kære læser

Den 11. marts 2020 var vi samlet til bestyrelsesmøde på Synscentralen sidst på eftermiddagen. I ugerne op til mødet var der begyndende virkninger af Corona-virus på blinde-/svagsynsområdet, Dansk Blindesamfunds årsmøde. Vi vidste, at der skulle være pressemøde om aftenen med statsministeren om mulige tiltag pga. Corona, men ingen af os var naturligvis på det tidspunkt klar over, at vi var på vej ind i en lang periode med restriktioner og tiltag, der har haft stor betydning for de aktiviteter, der normalt foregår på og udgår fra Synscentralen. Og som ikke er slut endnu.

Hjemsendelse og hjemmearbejde, teamsmøder i stedet for teammøder, corona-nyhedsbreve, oprydning i skabe og skuffer, værnemidler, håndsprit og afstand, savne kontakten med borgere, kolleger og samarbejdspartnere...

Som mange andre gode kræfter i samfundet, der løser borgerrettede opgaver, som skiftevis har været defineret som ”vitale” eller ”kritiske”, har vi måttet finde nye og kreative veje til at løse vores opgaver. Og de blinde og svagsynede borgere, som vi ellers møder på nært hold, har på lige så kreativ, og krævende, vis måttet lære at tage imod kontakten fra os på andre måder end de normale, primært via telefon, mail eller ”på afstand”. Vores oplevelse er, at stort set alle har taget, og fortsat tager, tiden med Corona med tålmodighed, forståelse og bestræbelse på at bevare det gode humør.

Aktiviteter som forældremøder for pårørende til blinde og svagsynede børn, livsopstillingskurser for ældre med store synsvanskeligheder, ”træf” for nye borgere med synshandicap og lignende ting, der kræver mange mennesker samlet i lokaler med begrænset plads, har vi måttet aflyse og udskyde til bedre tider. Men de mere almindeligt forekommende opgaver og behov, som viser sig i det daglige hos borgere med synsvanskeligheder, har vi for størstedelens vedkommende kunnet løse – muligvis ikke altid så godt som vi gerne ville, og heller ikke altid med så hurtig udrykning som normalt, men dog på en måde så borgeren har kunnet komme videre i sin hverdag med nye handlemuligheder i forhold til synsvanskelighederne.

Målt op på antal borgerkontakter har vi, som det også kan læses andetsteds i denne årsrapport, haft nogenlunde samme mængde henvendelser og antal borgersager som i mere almindelige år. Vi håber, at borgerne har oplevet at få – om ikke helt den hjælp man ville få under normale omstændigheder – så i hvert fald en kvalificeret og venlig vejledning og assistance, som enten har løst eller har givet ideer til løsning af det problem, der var årsag til henvendelsen.

En del af Synscentralens arbejde i 2020 har vi tematiseret i 7 faglige artikler, som kan læses i starten af denne årsrapport – mens vi venter på en tid uden Corona.

*Per Nielsen
Leder af Synscentralen*

Artikler

Oplevelser og betragtninger fra børne- og ungeområdet

AF BENTE ELISABETH PEDERSEN, SYNSKONSULENT FOR BØRN OG UNGE

2020 blev på grund af coronasituationen på mange måder et anderledes år på børne- og ungeområdet, og så alligevel ikke. Selvom synskonsulenterne på børne- og ungeområdet har arbejdet hjemmefra i perioder af året, har det meste af vores vejledning og mange aktiviteter kunne fortsætte, men på andre måder, end de først var tænkt og planlagt.

Børn og unges udvikling kan og skal ikke sættes i stå, så det har været os magtpåliggende at gennemføre så meget som muligt på en forsvarlig måde.

Vi nåede at afholde vores traditionsrige computercamps for elever med blindhed i januar i Roskilde og for svagsynede elever i februar i Vordingborg i samarbejde med flere af de andre synsrådgivninger på Sjælland.

Perioden frem til sommerferien

I marts 2020, hvor skolerne lukkede ned, kunne vi hjemmefra fortsætte med sagsarbejde omkring telefonisk kontakt til de unge, der skulle starte på ungdomsuddannelse og deres forældre for at lave indstilling til ansøgning om hjælpemidler og indstilling til ”Startpakkedage” på Institutet for Blinde og Svagsynede (IBOS). ”Startpakkedage” er obligatoriske for de unge, der skal starte på en ordinær ungdomsuddannelse, fordi det er IBOS der har aftale med Børne- og Undervisningsministeriets afdeling for Specialpædagogisk Støtte (SPS) om at udlevere hjælpemidlerne og give de unge en introduktion til studielivet. Vejledning til uddannelsesstedet, mobilityundervisning og instruktioner til den studerende klares af den lokale synskonsulent.

Alle børn og unge fra 1. til 10. klasse tilbydes ”Sommerskole” på Synscenter Refsnæs den første uge af skolernes sommerferie. Proceduren for deltagelse på sommerskolen er, at Synscentralen efter forudgående aftale med forældrene må indstille børnene til sommerskolen. Herefter får de invitation, hvor de kan tilmelde sig. Et lidt omstændigt arbejde, som viste sig at være spildt, for sommerskolen blev aflyst på grund af coronasituationen. Til gengæld blev startpakkedagen på IBOS gennemført virtuelt.

Vores planlagte forældremøde for alle forældre til de 105 børn og unge i Synsregisteret skubber vi stadig foran os, indtil coronasituationen tillader os at samles fysisk.

Da skoleeleverne startede op igen i april 2020, kontaktede jeg alle forældre og elevernes skoler for at gøre opmærksom på, at de fortsat kunne trække på vores vejledning. I mine samtaler med flere af forældrene kom det frem, at det i perioden med hjemmeundervisning var blevet mere tydeligt for forældrene, hvilke synsmæssige udfordringer deres børn kæmpede med i undervisningssammen-

hæng. For eksempel at deres barn sad med ansigtet meget tæt på computerskærmen for at se undervisningsmaterialet. Det gav en dårlig arbejdsstilling, som var belastende, når de skulle sidde foran skærmen i flere timer.

Det var en øjenåbner for forældrene til at forstå, hvorfor det er vigtigt, at barnet bruger forstørrelsesmulighederne på computeren, så arbejdsafstanden bliver mere hensigtsmæssig. Det giver en anden udfordring at forstørre skærbilledet, fordi man kun ser et udsnit af det samlede billede, hvilket giver mindre overblik, fx kan det være svært at finde en dialogboks, der dukker op og skal besvares, før man kan komme videre. Det kræver træning at blive god til det.

Det er ligeledes en udfordring for eleverne, at mange af de undervisningsportaler, der benyttes i undervisningen, er visuelt svært tilgængelige. Det kræver ofte hjælp fra en fuldt seende til at vise, hvor indgangen til undervisningsmaterialet er.

Denne udfordring er mere gennemgribende for eleverne med blindhed, som er afhængig af en skærmoplæser for at kunne bruge computeren. Hverken undervisningsportaler eller AULA er tilgængelige med skærmoplæser. Det vil sige, at disse elever ikke har mulighed for selvstændigt at benytte disse. Vi er i dialog med bl.a. udbyderen af AULA for at få løst dette tilgængelighedsproblem, men det er endnu ikke lykkedes.

Derudover havde jeg mulighed for at få arrangeret praktik på Synscenter Refsnæs' Efterskole, STU¹ og Botilbud for nogle af eleverne med blindhed. Refsnæs' tilbud er specialundervisningstilbud og var derfor ikke lukket ned i foråret. Jeg havde mulighed for at følge eleverne i deres praktik, hvilket også gav mig et indblik i den daglige undervisning på efterskolen og STU. Det var en succes for disse elever med praktikken, og én af eleverne er startet på efterskolen og én elev har fået aflastningsplads i botilbuddet og skal senere starte på STU.

Tilbage til det næsten normale efter sommerferien

Efter sommerferien var forholdene normaliseret, og vi fik endelig mulighed for at søsætte et nyt tiltag. I samarbejde med synsrådgivningen i Roskilde arrangerede og gennemførte vi en mestringsstur for svagsynede elever i 1.-7. klasse med overnatning på Avnø Naturcenter. Temaet for mestringsturen var kikkerttræning. For at det skal blive interessant at bruge sin kikkert, skal man have noget spændende at kigge efter. Ved fjorden kunne vi studere sæler, som lå forholdsvis roligt på sten ude i fjorden og soled sig. Forinden havde vi gennemgået øvet sig i at finde objekter. Naturvejlederen guidede os gennem et undervisningsforløb, hvor vi sørgede for, at både kikkert og andre forstørrelseshjælpemidler kom i brug.

¹ Særlig Tilrettelagt Ungdomsuddannelse

Naturvejlederen var meget begejstret for de muligheder et CCTV² giver for fælles opmærksomhed omkring små detaljer på dyr og planter. Bl.a. kunne vi studere de små fisk, eleverne havde indsamlet ved fjorden og se de bittesmå finners struktur og øjets anatomi. Vi har efterfølgende doneret et kasseret, men i den sammenhæng stadig brugbart CCTV til naturcentret.

Fangsten studeres

Så skal fisken undersøges

Forstørrelse med CCTV

Efterårets planlagte skoledage for elever med blindhed, hvor vi plejer at mødes på synsrådgivningen i Roskilde, kunne ikke gennemføres ved fysisk fremmøde. Vi valgte derfor at gennemføre en temadag om punktskrift i oktober og en temadag om matematik i november virtuelt på Teams. Det kan give noget til den faglige udvikling, men det sociale sigte, som skoledagene også har, giver ikke det store udbytte virtuelt. Men vi har holdt kontakten og håber, at forårets skoledage i 2021 kan gennemføres fysisk.

*Bente Elisabeth Pedersen
Synskonsulent for børn og unge*

² Closed Circuit Television: Kamera sender billede af genstande eller tekst til en skærm, hvor det kan forstørres.

At miste synet helt

AF MALENE PALSGAARD SØHUS, SYNSKONSULENT FOR VOKSNE

Når der kommer en sag på Synscentralen om en borger, der har mistet synet helt, sættes et længere undervisningsforløb i gang.

Det er mere end svært pludselig at blive blind. Når man ikke længere kan bruge sin synssans, skal man blive bedre til at benytte de andre sanser, man har til rådighed. Ikke alt kan løses med hjælpemidler.

Jeg fik i år en sag om en pige på 25 år, som pludselig havde mistet synet helt efter en operation i hjernen. Sagen kom via Institut for Blinde og Svagsynedes (IBOS) Akut-tjeneste, som er de første, der kontaktes af sygehuset ved pludselig mistet syn. En psykolog kontakter først borgeren, denne gang pr. telefon, og vi i det lokale system får herefter besked om borgeren.

Vi kontakter borgeren og aftaler gerne et besøg i borgerens hjem, hvor vi kan tilbyde vores hjælp og lære borgeren bedre at kende.

Vejledning og undervisning ved akut blindhed

Når man mister synet helt, er det samtidig et tab af rigtig mange ting, som vi seende bare tager for givet. Det er tab af selvstændighed, når man ikke uden videre selv kan bestemme, hvor og hvornår man gerne vil fra punkt A til punkt B. Man kan ikke længere sættes sig i en bil, et tog, en bus, på en cykel eller gå for den sags skyld, da man ikke kan færdes uden syn, hvis ikke man har lært mobility (dvs. at færdes med en blindestok).

Altså sættes et forløb i gang om mobility og det at lære at færdes. Teknikker skal læres. Hvordan ”læser” man stokkens bevægelser? Hvad kan en stok give af informationer? Hvad er en ledelinje, og hvad er et opmærksomhedsfelt? Kan kantstene bruges til noget? Hvordan kommer man over på den anden side af vejen? Og hvordan med lyskryds? Det er hårdt og opslidende at lære at færdes som blind. Men også en stor sejr, når det lykkes. Når en borger er rigtig god til mobility, kan en førerhund overvejes.

Det er også et stort tab, at man ikke længere kan aflæse mimik og kropssprog, som er en non-verbal kommunikation, som seende bruger dagligt. Hvordan skal man nu som blind agere i dette?

Det sociale liv man før havde, er også et meget udsat punkt. Hvordan holder man fast i det sociale liv, når man ikke kan komme på besøg hos venner og bekendte uden hjælp til at komme derhen? Gider venner og familie overhovedet en blind? Som oftest er der en berøringsangst fra omgivelserne, da pårørende også er kastet ud i noget nyt, der ikke er prøvet før. Mange spørgsmål presser sig på, og vi hjælper borgeren med at komme videre i livet ved samtaler om alt det svære, man står med som nyblind.

At miste synet helt er også tab af en masse praktiske færdigheder. Hvordan laver jeg nu mad? Hvordan kan jeg spise pænt med kniv og gaffel, når jeg nu ikke længere kan se maden på min tallerken? Dette er også et længere forløb, der sættes i gang. Der skæres, snittes og kokkeres i eget køkken. En talende vægt benyttes flittigt, da denne borger altid har været meget glad for at lave mad og bage. Det arbejder vi med skal fortsætte, da det også har betydning for livskvaliteten.

Der tales om orden og organisering. Ting skal have faste pladser, så de er til at finde. Kan ting afmærkes, så borgeren selv kan finde dem? Hvordan findes den rigtige bluse og bukser, der passer til? En farvetester, der er et apparat, der med tale fortæller farven på tøjet, kan her være en hjælp. Vaske-tøj skal kunne sorteres. Systemer er meget vigtige, når man er blind.

Udfordringerne ved kommunikation

Så er der problematikken omkring kommunikation. De fleste mennesker benytter i dag dagligt Smartphones og digitale devices. Hvordan kan man det, når man ikke kan se?

Heldigvis er der på dette punkt mange muligheder. Smartphones og øvrigt IT-udstyr kan sættes til tale. Denne borger fik hurtigt lært at kommunikere ved hjælp af tale på iPhone. Siri (talegenkendelse og talesyntese) kan hjælpe med at ringe op til venner og bekendte, samt hjælpe til med at SMS'er stadig kan sendes og besvares. Breve, sendt digitalt fra det offentlige, kan selvstændigt læses med Voice Over. Vejrudsigten kan høres. Spørgsmål kan besvares via Siri og Google. Den teknologiske udvikling er heldigvis på mange områder særdeles brugbar for borgere uden syn.

Et stort tab er også at miste det arbejde, man før har været så glad for. Omskoling må til. Nye vaner og ting må læres. Dette tager meget tid. Nu fremtid kan være grobund for mange frustrationer. Hvad skal jeg nu? Økonomien kan også komme til at lide et knæk, ja der er mange bekymringer at slås med, når man mister synet.

Status efter ca. 5 måneder som blind

Denne borger er allerede kommet rigtig langt med en vilje af stål og et flot gå-på-mod.

- Er blevet dygtig til at betjene iPhone
- Er god i et køkken, hvor teknikker afprøves
- Spiser bedre og bedre med kniv og gaffel.
- Er blevet god til struktur og orden, der er et must, når synet forsvinder
- Færdes bedre og bedre med stok og kan selvstændigt gå kortere ruter
- Har mod på at få besøg af venner og også mod på selv at komme ud på besøg

Denne borger er af hjemkommunen bevilget et længere ophold (13-14 uger) på IBOS. Institut for Blinde og Svagsynede i Hellerup. Ikke fordi, at vi ikke vil eller kan hjælpe lokalt, men fordi en borger på IBOS kan få et længere forløb, hvor der undervises intensivt dagligt. Den mulighed har vi ikke på en lokal synscentral, da det ville betyde frigørelse af en hel medarbejder over længere tid.

På IBOS vil der også være en erhvervsklarende del, så borgeren kan komme videre med det nye liv som blind også erhvervsmæssigt.

Der vil være samtaler med psykolog under opholdet, og der vil være mulighed for at møde andre, der er havnet i samme situation. Og sammen står vi stærkest. Det har været en sag med fint samarbejde mellem IBOS, hjemkommune, borger og os.

I skrivende stund er opholdet efter ønske fra borger udsat til Coronaepidemien har lagt sig ned, da mange restriktioner vil give et andet ophold end ønsket. Det bliver spændende at se, hvor borgeren er om 5 år.

*Malene Palsgaard Søhus
Synskonsulent for voksne*

Synsproblemer ved hjernerystelse

AF HENRIK HOLTON, OPTOMETRIST

På Synscentralen i Vordingborg er effekten af samsynsbehandling blevet evalueret hos en gruppe patienter med hjernerystelse og længevarende synsproblemer over 2 perioder.

Første periode var målinger fra 2018-2019 og hvor resultatet blev beskrevet i årsrapporten 2019.

Anden periode, der beskrives i det følgende, udgør måling fra 2018-2020 og indbefatter dobbelt så mange patienter (132) med hjernerystelse i forhold til sidste års undersøgelse.

Undersøgelsen, der pga. det øgede antal patienter er mere valid end sidste års undersøgelse, viser, at 39 % havde samsynsproblemer på grund af deres hovedtraume og at 78 % havde effekt af samsynsbehandling.

Inden for de seneste år er der sket en markant stigning af patienter henvist med hjernerystelse (commotio cerebri) og synsvanskeligheder til Synscentralen i Vordingborg.

I Danmark rammes ca. 25.000 personer årligt af hjernerystelse. Hjernerystelse er en tilstand, der kan give symptomer som fx hovedpine, svimmelhed, koncentrationsbesvær, søvnproblemer, lyd- og lysfølsomhed og andre synsproblemer. Mange med hjernerystelse har store gener af disse symptomer, men i langt de fleste tilfælde forsvinder symptomerne af sig selv i løbet af få uger.

Undersøgelser viser imidlertid, at ca. 10 % af patienter med hjernerystelse har symptomer i mere end 3 måneder uden at opleve bedring (McCrea et al. 2013). Denne gruppe kendes under diagnosen Postcommotional Syndrom (PCS).

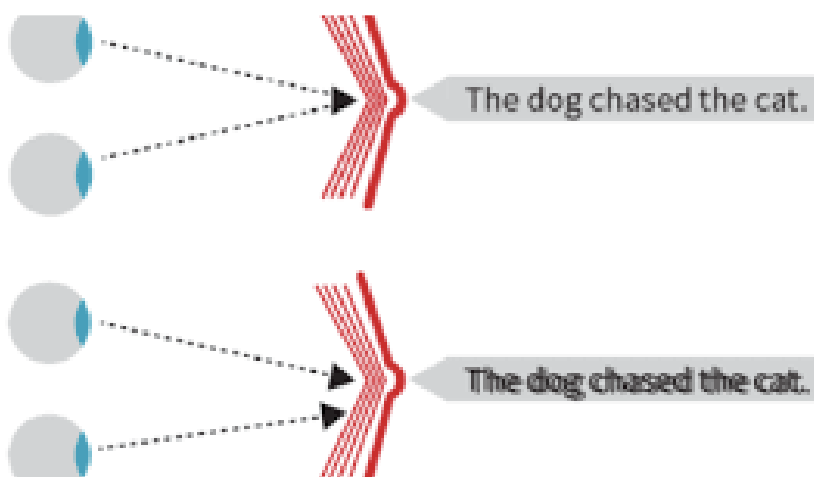
Symptomer ved PCS, fx lysfølsomhed og svimmelhed

Personer med PCS har ofte svært ved at kunne varetage deres job og sygemeldes typisk i længere perioder. For nogle er det nødvendigt med flexjob efter en sygeperiode, og flere har svært ved leve et helt almindeligt liv på grund af deres symptomer.

PCS-patienter har ofte brug for et specialiseret tværfagligt rehabiliteringsforløb, før de oplever bedring af deres symptomer. I forbindelse med synsproblemer er det ofte en optometrist, der varetager den synsmæssige udredning, herunder samsynsbehandling.

Synsproblemer ved PCS

Stød eller slag, der rammer hovedet, kan forårsage chokbølger, der dels går gennem hjernen, og dels går igennem kraniet. Chokbølgerne samt de svingninger, der opstår i hjernen ved stødet, kan forårsage skade af hjernens neurostruktur. Særligt hjernestammen er følsom for disse påvirkninger, hvilket muligvis kan forklare, hvorfor mange PCS-patienter får samsynsproblemer, idet de nervekerner, der styrer øjenbevægelser, sidder i hjernestammen.

Konvergensinsufficiens, dobbeltsyn

En metaanalyse fra 2019 har opgjort andelen af de synskader, der kan opstå i forbindelse med PCS. Her ses, at samsynsproblemer er overrepræsenteret (ICD 10, DH 51). 37,3 % har konvergensinsufficiens (problemer med at dreje øjnene ind mod et objekt), og 43,2 % har akkomodationsinsufficiens (svært ved at fokusere skarpt med øjenlinserne). Herudover havde 6,6 % synsfeltudfald. Ingen i gruppen havde tab af visus (Merezhinskaya et al. 2019).

Hos personer uden hjerneskade er frekvensen ved konvergensinsufficiens 3-5 % og 3 % ved akkomodationsinsufficiens.

De subjektive symptomer, der rapporteres fra PCS-patienter med konvergens- og akkomodationsinsufficiens, er hovedpine i forbindelse med nærarbejde, dobbeltsyn, problemer med at fokusere på de nære ting, hurtig udtrætning ved læsning, genlæsning af samme linje, reduceret læseeffektivitet, problemer med at fastholde læsested og huske det læste.

Herudover er lysfølsomhed en hyppig synsklage. Sidstnævnte symptom er ofte cerebralt betinget og sædvanligvis ikke relateret til dårligt fungerende samsyn.

Det er veldokumenteret, at samsynsbehandling kan gavne raske personer med konvergens- og akkomodationsinsufficiens, men effekten hos PCS-patienter er stadig kun sparsomt belyst.

Symptomer hos henviste patienter

På Synscentralen har der i 2018 til 2020 været henvist 132 PCS-patienter med synsproblemer med en gennemsnitsalder på 42 år. Yngste patient var 16 år og ældste 75 år. Henvisningskriteriet var, at patienterne skulle have haft symptomer i mere end 6 måneder.

Ud af de 132 henviste patienter blev 52 med en gennemsnitsalder på 43 år diagnosticeret med konvergensinsufficiens. Yngste patient var 23 år og ældste 75 år.

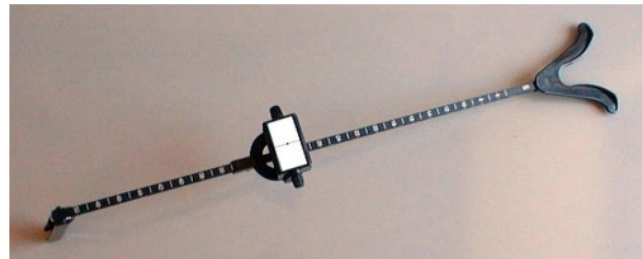
Den resterende gruppe fordelte sig med følgende diagnoser. 10 patienter havde anden form for samsynsforstyrrelse (fx skeleamblyopi), 23 havde ukorrigerede refraktionsanomalier, 6 havde vertikal diplopi, og 33 havde uspecifikke synssymptomer. 8 patienter oplevede remission af deres symptomer.

Af hele gruppen på 132 klagede 80 pct. over lysfølsomhed. Ingen af de henviste patienter havde synsproblemer inden deres PCS.

Effekt af samsynsbehandling

Hver patient fik undersøgt syn- og samsynsfunktion. Konvergensnærpunkt og akkomodationsamplituden blev udmålt med R.A.F. Near Point Ruler.

Ved konvergensinsufficiens blev patienten tilbudt et hjemme-samsynsbehandlingsprogram med træning 6 ud af 7 dage og med 20 minutters daglig træning. Træning kunne også opdeles i 2 x 10 minutters træning.

R.A.F. Near Point Ruler

Til træning skulle patienten anvende en anerkendt og evidensbaseret metode. Patienten blev instrueret i brug af træningsudstyr og fik en tid til opfølgning efter ca. 8 uger. Patienten fik besked om at melde afbud til kontrollen, hvis de ikke havde haft overskud til at udføre træningen som aftalt.

For at måle effekten af samsynsbehandlingen er der foretaget en retrospektiv gennemgang af patienternes journaler fra 2018 til 2020, hvor der er noteret konvergensnærpunkt og symptomer fra før og efter behandling.

Resultater

Af de 52 PCS-patienter, der fik diagnosticeret konvergensinsufficiens, er 27 afsluttet. De resterende 25 er endnu ikke færdigbehandlet.

Af de 27 afsluttede patienter, der startede på hjemme-samsynsbehandlingsprogram havde 21 patienter (78 %) god effekt af træningen, mens 6 patienter (22 %) ikke havde psykisk overskud til at gennemføre den daglige træning.

For de 21 patienter, der fuldførte træningen, blev konvergensnærpunktet forbedret fra at være reduceret (20 cm) til normalt (8 cm), hvilket er statistisk signifikant ($p:0,001$), og alle havde hel eller delvis remission af deres synsrelaterede symptomer.

Konklusion

Resultatet viser, at der er en stor forekomst af konvergensinsufficiens (frekvens, 39 %) i gruppen af henviste patienter med PCS, hvilket er sammenligneligt med andre internationale studier.

Billedet illustrerer en patient, der ved hjælp af samsynsbehandling træner sine øjne til bedre at kunne dreje ind mod næsen. Apparatet der anvendes til behandlingen er en såkaldt "Aperture Ruler", hvor både akkommodation og konvergens trænes. Konvergensinsufficiens er det hyppigst forekommende samsynsproblem, der opstår i forbindelse med PCS.

Resultatet af de 132 henviste patienter viser derfor, at der formentligt er sammenhæng mellem dårligt fungerende samsyn og hjernerystelse, samt at samsynsbehandling af PCS-patienter med konvergensinsufficiens har en gavnlig effekt. Både patienternes egen oplevelse af remission sammenlignet med forbedring af konvergensnærpunktet bekræfter dette.

Behandlingen af patienternes data har flere svagheder. Antallet i forsøgsgruppen er lille, der er ingen kontrolgruppe, og de bløde og de målbare data kunne være præciseret bedre.

Resultaterne lægger derfor op til en større undersøgelse af samsynsbehandling af PCS-patienter med synsproblematik. Denne gruppe patienter har ofte store udfordringer i forbindelse med deres hovedtraume, og samsynsbehandling kan vise sig at være et godt supplement til den store palet af tværfaglig behandling, som tilstanden ofte kræver.

*Henrik Holton
Optometrist*

Børn med alvorlig synsnedsættelse og blindhed i almen inkluderende undervisning

AF BENTE ELISABETH PEDERSEN, SYNSKONSULENT FOR BØRN OG UNGE

I de fem kommuner, Synscentralen dækker, har vi nu fem unge, som benytter det landsdækkende specialtilbud på Synscenter Refsnæs på enten efterskolelignende ophold eller aflastning. Det er forholdsvis mange i forhold til andre landsdele.

Det kan være svært for den enkelte kommune at tilbyde højt specialiserede tilbud indenfor almenundervisningen. Når eleverne når udskolingen bliver manglerne ofte tydelige, og elevernes trivsel er bekymrende. Eleverne er meget glade for tilbuddet på Synscenter Refsnæs, fordi de her bliver mødt med relevante krav og undervisning, der er tilpasset deres behov. Socialt får eleverne stort udbytte af at være sammen med ligestillede kammerater.

Hvis man ser på undersøgelserne i Inklusionseftersynet (2016), peger disse på, at elever med behov for særlig tilrettelagt undervisning, der hele tiden har været inkluderet i en almen klasse, nu trives dårligere end tidligere. Over halvdelen af lærerne føler sig ikke klædt på til at undervise alle elever med behov for særligt tilrettelagt undervisning i klassen. Halvdelen af skolelederne vurderer, at deres skole i mindre grad har kompetencer i forhold til undervisning af elever med syns-, høre- og bevægelsesvanskeligheder (Jørgensen, Blankenberg, Skall & Schjerbeck, 2016).

Desuden peger forskningen på, at støttepersoner uden uddannelse og specialpædagogisk indsigt hæmmer inklusionen. (Dyssegaard & Larsen, 2013). Hvis eleverne ikke føler sig mødt i den alment inkluderende undervisning, virker undervisningen mere ekskluderende end inkluderende (Hedegaard-Sørensen & Grumløse, 2016).

I forbindelse med min masteruddannelse (færdiggjort i 2019) foretog jeg en undersøgelse blandt unge med blindhed om deres oplevelse af læring gennem skoleforløbet. Her fortæller de unge, at de gennem deres skoleforløb har følt, at de selv måtte tage ansvar for at fortælle deres lærere og støttepersoner, hvordan de skulle undervises. Eleverne har været udsat for mange lærerskift gennem skoleforløbet. Kun ganske få af deres lærere har modtaget kursus i undervisning af blinde (ofte kun lærerne ved skolestart har fået kursus). De elever som har haft mest kontinuitet gennem en støtteperson og/eller lærer har klaret hele skoleforløbet i alment skoleforløb, mens andre elever har afsluttet deres skoleforløb på det landsdækkende specialundervisningstilbud på Synscenter Refsnæs.

Disse undersøgelser taler ind i nogle af de udfordringer, vores lokale folkeskoler og privatskoler stadig står med. Men heldigvis peger undersøgelserne og forskning samtidig på, hvilke tiltag og indsatser der kan fremme inklusionen for elever med behov for særligt tilrettelagt undervisning i almene undervisningstilbud.

Det anbefales, at den inkluderende undervisning sker gennem 2-lærerordninger, hvor lærerne er uddannet både til almen undervisning og specialundervisning (Dyssegaard & Larsen, 2013; Hedegaard-Sørensen & Grumløse, 2016). Hvis der ikke benyttes 2-lærerordning, anbefales det, at støttefunktioner i klassen så varetages af uddannede undervisningsassistenter. Desuden anbefales, at skolen månedligt afholder dialogmøde med (elev), forældre og involverede fagpersoner, dels for at koordinere en fælles indsats og dels for løbende at evaluere elevens trivsel og læring (Dyssegaard & Larsen, 2013).

Derfor er det vigtigt for lærere og pædagoger, at der afsættes tid til at forberede den særligt tilrettelagte undervisning i samarbejde, så undervisning og indsats er koordineret, har en rød tråd og foregår kontinuerligt. Det er også vigtigt, at der afsættes tid til at samarbejde med forældre og synskonsulent om indsatserne omkring den enkelte elev udover de månedlige dialogmøder.

Det er en stor udfordring for vores lokale folkeskoler at finde ressourcer til at inkludere specielt helt blinde elever, idet der ligger en stor opgave i at uddanne lærere og pædagoger i bl.a. at understøtte indlæring af punktskrift og elevens brug af tekniske hjælpemidler. Derudover er der adskillige andre udvidede læringsmål for elever med blindhed og alvorlig synsnedsættelse, som eleverne skal undervises i for at få tilstrækkeligt udbytte af skolegangen, så de har kompetencerne til at tage ungdomsuddannelse, videre uddannelse og bestride et job. Kontinuitet i personalegruppen omkring eleven og uddannelse af det personale er, fra mit synspunkt, meget vigtige opmærksomhedspunkter for arbejdet med elever med blindhed.

Som synskonsulent på Synscentralen i Vordingborg har jeg bidraget til nye udgivelser fra Synscenter Refsnæs, Socialstyrelsen samt Børne- og Undervisningsministeriet.

I starten af 2021 kommer der 9 nye nationale publikationer til frontpersonale, fx lærere og pædagoger, som gerne skulle understøtte deres daglige arbejde med elever med alvorlig synsnedsættelse og blindhed.

I 2020 er der udgivet publikationerne *"Idræt i øjenhøjde"* og *"Punktskriftguide"*.

Udgivelserne kan hentes på Synscenter Refsnæs' hjemmeside: http://mediateket.synref.dk/index.php?id=329&tx_ogproductcatalogue_ogpcataloguefe%5Baction%5D=list&tx_ogproductcatalogue_ogpcataloguefe%5Bcontroller%5D=Product&cHash=84c65a7c12a02bd884a81c0bcc33b0e5.

I 2020 er der også kommet en revideret udgave af "Forløbsbeskrivelse. Revalidering og undervisning af børn og unge med alvorlig synsnedsettelse 0-18 år." Udgivelsen er målrettet kommunale ledere med ansvar for planlægning, tilrettelæggelse og implementering af rehabilitering og undervisning af børn og unge med alvorlig synsnedsettelse, <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/forlobsbeskrivelse-born-og-unge-med-alvorlig-synsnedsettelse>.

*Bente Elisabeth Pedersen
Synskonsulent for børn og unge*

Referencer

- Dyssegaard, C.B. & Larsen, M.S. (2013). *Viden om inklusion*. København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning. Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet.
- Hedegaard-Sørensen, L. & Grumløse, S.P. (2016). *Lærerfaglighed, inklusion og differentiering. Pædagogiske lektionsstudier i praksis*. København: Samfundslitteratur.
- Jørgensen, A.S.W., Blankenberg, B., Skall, U. & Schjerbeck, R.H. (Red.) (2016). *Afreportering af inklusionseftersynet. Et overblik over den samlede afreportering*. København: Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

Som nyansat synskonsulent er der mange ting at lære

AF SIDSEL ASTRUP HOLAND, SYNSKONSULENT FOR BØRN OG UNGE

Artiklen er refleksioner fra en nyansat synskonsulent og en kort præsentation af den hjernebetingede synproblematik, CVI (Cerebral Visual Impairment). CVI er en synsproblematik der påvirker det funktionelle syn.

Synsområdet

Synsområdet er mere komplekst, end det først fremstår. Først ved nærmere eftersyn bliver man opmærksom på alle de områder, hvorfra synet kan påvirkes. I nogle tilfælde bliver det et decideret synshandicap for den enkelte. I de tilfælde kan der være behov for en synskonsulent. Synsindtrykket kan blive påvirket på vejen fra øjet gennem synsnerven og til hjernen. Et synsindtryk passerer gennem hornhinden, øjets linse, glaslegemet, nethinden og via synsnerven til hjernen. Sygdom, skade eller aldersforandringer i en af disse strukturer kan give synsforstyrrelser, som bevirker at synet bliver nedsat eller forsvinder helt eller delvist.

Også i de tilfælde hvor øjnene virker som de skal, kan skader i hjernen påvirke det funktionelle syn – herved er det bearbejdningen og forståelsen af det sette, som giver problemer.

På den baggrund er det et krav, når man ansættes på Synscentralen i Vordingborg, at man gennemfører de to første moduler, og gerne flere, af PD-moduler under Synspædagogik og syns(re)habilitering¹⁾ som UC SYD udbyder. PD-modulerne er en uundværlig baggrundsviden og uddannelse, for at kunne udføre sit arbejde som synskonsulent.

På det første PD-modul: ”Synsnedsættelse eller blindhed – udredning” får man en bred indføring i øjets anatomi, synsfunktion, synsnedsættelse og kompensationsmuligheder i hverdagen. Endvidere lærer man om, hvordan de kognitive og neurologiske processer fungerer som grundlag for visuel opfattelse. Den ny tilegnede viden bliver sat i spil således, at vi som studerende reflekterer over sammenhængen mellem synsfunktion og andre faktorer.

Nyansat

At være nyansat i en ny arbejdsfunktion og samtidig være studerende er krævende, men heldigvis også meget spændende.

Den baggrund, som de fleste af os på Synscentralen kommer fra, er lærergerningen, som giver en god ballast i forhold til pædagogik, didaktik, psykologi samt planlægning og gennemførelse af handleplaner, undervisning og udviklingsplaner. De færreste nyansatte har den specialiserede viden, som gør, at man kan varetage jobbet som synskonsulent allerede fra første arbejdsdag. Derfor er efter-/videreuddannelse helt afgørende for, at man kan udføre sit arbejde kvalificeret og med videnskabeligt belæg.

Dertil kommer efterfølgende oparbejdelse af den praksiserfaring, som sammen med den teoretiske viden gør en til en selvstændig og fagligt velfunderet synskonsulent.

Kolleger på Synscentralen og rundt om i landet

Det er alment anerkendt, at man inden for denne ”verden” først er rigtig inde i jobbet efter mellem 2-5 år, og dertil kommer, at der løbende vil være problemstillinger, man ikke tidligere har gjort sig erfaringer med. Der er løbende ny viden, der tillige skal tilegnes, og der skal etableres faglige netværk med andre synskonsulenter på tværs af landet. Netop fordi området er så specialiseret, er det vigtigt at oparbejde og vedligeholde de kontakter, man løbende danner – blandt andet gennem efter-/videreuddannelsen.

På Synscentralen i Vordingborg arbejder vi i mindre teams. Dette er afgørende for, hvordan man som ny kan finde sig til rette i det nye job. Dels fordi man har behov for at kunne spørge til råds, og dels fordi man i den nye jobfunktion er mere alene end i sine tidligere ansættelser og dermed har brug for kollegakontakt for at lære de specifikke arbejdsgange at kende. Journalsystemet har mange forskellige funktioner, og selv for ikke IT-analfabeter er det lidt omstændigt.

CVI – hjernebetinget synsnedsettelse

På børn og ungeområdet er de fleste af vores børn og unge indmeldt i Synsregistret, som er et centralt register over børn og unge med synsnedsettelse. Lidt over halvdelen af denne gruppe (ca. 53 %) har udover deres synsnedsettelse yderligere funktionsnedsettelse²⁾. Især hos børn med synsnedsettelse og yderligere funktionsnedsettelse ses CVI. CVI er en forkortelse for Cortical Visual Impairment – omformuleret til dansk betyder det ”hjernebetinget synsnedsettelse”. I artiklen fra ”*Ojensynligt*”³⁾ fremgår det, at knap 4 ud af 10 børn i synsregistret har CVI, og det er dermed den hyppigste synsnedsettelse.

Normaltseende børn indhenter 75-83 % af deres sanseinformationer via synet. Allerede i løbet af deres første levemåned er synet den vigtigste kilde til information og udvikling⁴⁾. Normaltseende børn er født med 3 visuelle bearbejdningssystemer – detaljesyn, kontrastsyn og farvesyn. Barnets syn udvikler sig i et samspil mellem erfaring og modenhed.

Når børn har problemer med at se, opdages det oftest af forældrene eller fagpersoner omkring barnet. Barnet vil blive undersøgt af en øjenlæge, som i sin undersøgelse kan be- eller afkræfte, at der er forhold i øjnene eller synsnerven, som er årsag til det nedsatte syn.

En diagnose med CVI stilles på baggrund af, at barnet, trods normale øjenforhold, har en synsstyrke indenfor svagsynsområdet. Ofte har barnet ligeledes en forhistorie der kunne tyde på neurologiske problemstillinger eller hjerneskade samt visuelle karakteristika, som er associeret med CVI⁵⁾.

I nogle tilfælde kan man opdage, at et barn har en begrænset visuel opmærksomhed, eller det kan være at barnets visuelle opmærksomhed er anderledes end forventet, det kan fx være at barnet kun kigger mod lys, eller at barnet er optaget af en bestemt ting i en bestemt farve, men kun når denne er i bevægelse⁶⁾.

Som nyuddannet synskonsulent er arbejdet med børn, unge og voksne med CVI spændende, idet man herigennem har rig mulighed for at afprøve de nytillærte udredningsværktøjer fx *Synstasken* til børn eller voksne. *Synstasken*⁷⁾ indeholder forskelligt materiale, som kan bruges til at vurdere, på hvilket synsniveau barnet befinder sig, og om det har præferencer for særlige farver, om det ser bedst, når ting er i bevægelse mv. Ud fra disse observationer kan man, i samarbejde med forældrene, lægge en plan for, hvordan de træner barnets funktionelle syn. Materialerne fra tasken benyttes også til at undersøge barnets synsfelt. På trods af at mange af disse børn har andre funktionsnedsettelse end udfordringer med det funktionelle syn, så oplever de fleste børn en forbedring af synsfunktionen. Så man kan sige, at arbejdet belønner sig. Synskonsulentens arbejde vil være løbende at tilpasse træningen det aktuelle niveau.

Afslutning

Selvom den nye synskonsulents læringskurve er stejl i begyndelsen af ansættelsen, og den langsomt flader ud, så er det også et job, hvor man fortsat kan og skal lære nyt. Nye teknologier kommer til, netværk sætter ind på områder, som er glemt eller trænger til fornyelse, og man har mulighed for løbende at deltage i kurser og eftervidereuddannelse.

*Sidsel Astrup Holand
Synskonsulent for børn og unge*

Referencer

- 1) Synspædagogik og syns(re)habilitering. Hentes her: [Synspædagogik og syns\(re\)habilitering | UC SYD](#)
- 2) Socialstyrelsen (2020). *Rehabilitering og undervisning af børn og unge med alvorlig synsnedsettelse 0-18 år*. Socialstyrelsen. Hentes her: <http://socialstyrelsen.dk/udgivelser/forlobsbeskrivelse-born-og-unge-med-alvorlig-synsnedsettelse>
- 3) Sørensen, C. & Kjer, B. CVI: den hyppigste synsnedsettelse. *Øjensynligt nr. 1/2020*
- 4) Lauridsen, O. (2016) *Hjernen og læring*. Akademisk forlag
- 4) Roman-Lantzy, C. (2018) *Cortical Visual Impairment, An Approach to Assessment and Intervention Second Edition*. AFBPress
- 6) Klein, R. *Hjernebetingede synsnedsettelse - hjælp til at støtte og stimulerer synet*. Hentes her: <https://www.densocialevirksomhed.dk/komcentret/boern/Boern-med-flere-handicap/Sider/Hjernebetingede-synsnedsettelse.aspx>
- 7) Den danske synstaske. Hentes her: [Den Danske Synstaske \(synref.dk\)](#)

Sagsbeskrivelse om kombinerede synsvanskeligheder på arbejdsplads og hjemme

AF STEVEN ANDERSEN, SYNSKONSULENT FOR VOKSNE

Når en borger i job henvender sig til Synscentralen på grund af synsproblemer, drejer det sig ofte om en kombination af synsmæssige aktivitetsproblemer relateret dels til privatlivet og dels til arbejdslivet.

De synsrelaterede aktivitetsproblemer, som borgeren oplever i forbindelse med sit job, skal afhjælpes via Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats via kommunens jobcenter, og de problemer, som er relateret til privatlivet, skal afhjælpes via Serviceloven og Lov om specialundervisning for voksne.

Al synsfaglig udredning foretages af Synscentralen, og eventuelle hjælpemidler ansøges herefter hos enten kommunens jobcenter eller kommunens visitation. Da vi som Synscentral fokuserer på det ”hele” menneske, er det ofte svært at afgøre, hvor løsningen af et givent problem hører til, og i hvilket regi problemet skal løses, og dermed hvor en eventuel ansøgning skal sendes hen. Jobcentret eller kommunens visitation?

Eksempel på en sag, hvor også lovgrundlaget skal udredes

En borger henvender sig til Synscentralen, da hun er begyndt at opleve synsrelaterede problemer i sit job som pædagog i et botilbud for udviklingshæmmede. Hun oplever specielt problemer ved computerarbejde og ved læsning af fx madopskrifter i relation til det pædagogiske arbejde med beboerne.

Journaloplysninger fra øjenlæge viser et nedsat syn forårsaget af maculahul og grøn stær. Grundet den grønne stær er der en stor nedre nasal synsfeltsdefekt på det ene øje. Borger har tidligere brugt flerstyrkekontaktlinser og læsebrille, men da hun efter operation i forbindelse med maculahullet har oplevet bygkorn, er hun af øjenlægen rådet til i en periode ikke at bruge kontaktlinserne. Borger har derfor efter operationen for egenbetaling hos lokal optiker fået lavet en brille med glidende overgang, en afstandsbrille og en egentlig læsebrille, som senere vil kunne bruges sammen med linserne.

Da borger netop har fået udmålt optimale briller, er der ikke umiddelbart behov for at borgeren ses af Synscentralens optometrist. Af denne grund visiteres borgeren til et opklarende besøg på arbejdspladsen af synskonsulent, primært med henblik på vejledning omkring belysningen samt udredning og afhjælpning af læseproblemerne.

Da der ved en telefonisk kontakt foretaget af synskonsulenten som forventet også viste sig at være synsrelaterede problemer i hjemmet, aftales der to udredende besøg – et på arbejdspladsen og et i hjemmet.

På det opklarende besøg på arbejdspladsen koncentrerede vi os primært om kontorarbejdspladsen og arbejdsbelysningen i køkkenet. Ved læsning af tekst ved kontorarbejdspladsen havde borger en egentlig god bordlampe isat en pære med det gule varme lys. Ved afprøvning viser det kolde hvide lys sig dog at være bedre for borgeren til læsning. Læsetest viste, at hun med godt lys først læste optimalt funktionelt, når en avis-tekst blev forstørret cirka to gange. En standlup med den rette forstørrelse blev afprøvet og udlånt til afprøvning på arbejdspladsen. Da hun oplevede en stor forbedring med det kolde hvide lys, udlåntes ligeledes til afprøvning en læselampe med den rette lysfarve.

Standlup

Det kniber desuden for hende at se bogstaver/tal på computertastaturet og på selve skærmen. Lyset fra læselampen hjælper noget ved computertastaturet, men bogstaverne på tastaturet er så tynde og lysegrå, at det er svært for hende at se dem. Svagsynstastatur med store kontrastfyldte bogstaver/tal afprøves og udlånes. Lysstyrken i skærmen justeres og Windows-forstørrelse aktiveres. Afstanden til skærmen mindskes, så den passer til den progressive brille. Det lader til at fungere så godt, at en henvisning til en af vores IT-konsulenter på Synscentralen ikke umiddelbart er nødvendig. Borger rådes til eventuelt at få lavet en egentlig skærmbrille (skal bevilges af arbejdspladsen).

I køkkenet, hvor borgeren laver mad sammen med beboerne, er der ikke meget lys. En tidligere udmåling af kontrastsynet viste en noget nedsat evne til at skelne kontraster fra hinanden. Borgeren vejledes derfor vedrørende vigtigheden af god belysning samt brug af gode kontraster i det daglige både i hjemmet og på arbejdspladsen. Et eksempel på brug af gode kontraster kan være at benytte et mørkt skærebræt, når der skal snittes hvide løg. I loftslamperne i køkkenet er der isat ikke særlig kraftige halogen-glødepærer med lysdæmpning. Botilbuddet vil få besøg af en elektriker, som vil kigge på installationen samt eventuelt udskifte pærerne. Gode råd gives i forhold til optimale belysningstyrker og lyskvalitet. Eventuelt vil de opsætte yderligere lamper/armaturer. Senere modtages opringning fra elektrikerens, hvor mere detaljerede svagsynsmæssige krav til belysningen i køkkenet videregives. Belysningen skal desuden kunne justeres, så den også kan blive optimal for kollegerne og beboerne, som måske modsat borgeren ikke er særlig lyskrævende. Derfor foreslås det, at der fortsat er mulighed for lysdæmpning. Til simpel aflæsning, fx af opskrifterne i køkkenet på arbejdspladsen, afprøves og udlånes til borgeren en håndlup med lys. Da hun ønsker at tage luppen med frem og tilbage kan luppen også bruges derhjemme. Lederen af botilbuddet informeres under besøget om borgerens synsproblemer samt hvilke tiltag, synskonsulentens og borgeren vil foreslå.

Senere foretages opfølgende besøg i hjemmet for afprøvning af læsning samt vejledning omkring den generelle belysning i hjemmet. Borger kan nu igen benytte sine kontaktlinser med to styrker. Linserne passer angiveligt optimalt ved spisning og ved arbejde ved køkkenbord både privat og på job. Hun har derudover to par billigbriller til læsning. Det daglige læsebehov er primært bøger og aviser, som enten læses i lænestol i stuen eller ved spisebord i køkkenet. Samtidig laver borgeren en del håndarbejde i lænestolen. Eksisterende belysning både i køkkenet og ved lænestolen viser sig at være mangelfuld. Hun vejledes derfor om udskiftning til mere egnede pærer i loftslamperne i køkkenet. Da der viser sig at være behov for let forstørrelse, afprøves og udlånes en egnet standlup til læsning ved spisebordet. Ved læsepladsen i lænestolen, som er oplyst af en standerlampe, viser lyset sig at være alt for langt fra læsemnet samt karakteriseret ved det gule varme lys. Med den svageste billigbrille og en luplampe med det kolde hvide lys læses avistekststørrelse sikkert. Luplampen udlånes derfor til afprøvning. Samtidig rådes borger til at anskaffe en lidt kraftigere billigbrille, da denne vil give lidt større læseafstand til læsning på papir og eventuelt også til computerskærmen på jobbet.

På endnu et opfølgende besøg på arbejdspladsen afprøves computersvagsynstastatur, og borgeren oplever så stor en forbedring, at tastaturet udlånes til afprøvning. Arbejdspladsen har siden det seneste besøg anskaffet en meget stor buet computerskærm, som er en kæmpe forbedring for borgeren. Mulighed for Windows-lup indstilles og stor gul pil aktiveres.

Svagsynstastatur

Da der alt i alt ikke er yderligere problematikker, hverken i hjemmet eller på arbejdspladsen, afsluttes forløbet med aftale om, at følgende hjælpemidler ansøges:

- Til arbejdspladsen med ansøgning til kommunens jobcenter: Standlup, læselampe og svagsynstastatur.
- Til hjemmet med ansøgning til kommunes visitation: Luplampe, standlup og håndlup med lys.

Da håndluppen efter en afprøvningsperiode viser sig at blive brugt mest i hjemmet, ansøges den gennem Næstved Kommunes visitation, selvom den benyttes både på arbejde og i hjemmet. Alle-rede efter fjorten dage blev hjælpemidlerne bevilget af begge instanser.

Steven Andersen
Synskonsulent for voksne

Når synet er normalt, og så alligevel ikke....

AF VIBEKE BILLE, synskonsulent for voksne, OG HENRIK HOLTON, optometrist

Ved nye henvendelser indhenter Synscentralen efter samtykke fra borger altid seneste øjenlægeoplysninger, så vi er bekendt med diagnose og synsstyrke, før en indsats sættes i gang.

Jævnligt kan vi af øjenoplysningerne se, at borgeren, der har henvendt sig, ser bedre end 6/18, dvs. borgeren er ikke svagsynet ifølge det almindelige visitationskriterie, hvor svagsyn defineres ved en synsstyrke på 6/18 eller derunder (eller ved synsstyrke bedre end 6/18, men kombineret med enten halvsidigt synsfelt eller synsfelt mindre end eller lig med 20 grader).

Når vi kontakter borgeren opklarende, fortæller han eller hun om synsproblemer – problemer, som især handler om oplevelse af generelt dårligt og uskarpt syn, problemer med at skelne farver, usikkerhed ved gang og problemer ved nærarbejde, fx læsning og hobbyarbejde.

Afstandsvisus fortæller ikke det hele

Når synet måles hos øjenlægen, måles afstandssynet (visus) og angives som decimal eller synsbrøk, f.eks. 0,3 eller 6/18.

Men afstandsvisus alene beskriver ikke, hvordan synet rent faktisk fungerer. Det er vigtigt også at foretage en måling af nærvisus (hvordan synet fungerer ved tæt afstand) samt en måling af øjets kontrastfølsomhed. Kontrastfølsomheden er øjets evne til at opfatte nuanceforskel mellem et objekt og dets baggrund.

Eksempler

- Sort tekst på hvid baggrund udgør en høj kontrast. Men hvis teksten er trykt på farvet papir, kan den blive svær eller umulig at læse. En avis, hvor papiret typisk ikke er rent hvidt og bogstavtrykket halvdårligt, kan blive problematisk at læse, når kontrastsensitiviteten er nedsat.
- Eller en kantstens varierende grå nuance i forhold til fortovet kan være umulig at skelne, når kontrastfølsomheden er nedsat. Konsekvensen kan blive usikkerhed ved gang og værst: faldulykke.

Nedsat kontrastfølsomhed og hvad så?

Kontrastfølsomheden nedsættes fysiologisk med alderen og i særdeleshed ved tilstødende øjensygdomme, fx grå stær og nethindeligelser som AMD og diabetesforandringer i øjet. Også visse neurologiske lidelser kan nedsætte kontrastfølsomheden, f.eks. Alzheimer eller Parkinson.

Kontrastfølsomheden kan ofte bedres ved:

- Optimal brillekorrektur, evt. filterbrille
- Svag forstørrelse, fx lup eller digital forstørrelse
- Korrekt lys og vejledning om hensigtsmæssig brug af kontraster i hverdagen

Udredning på Synscentralen kan afdække, om en borgers kontrastfølsomhed er så nedsat, at den har afgørende betydning for det funktionelle syn og dermed kan forklare borgerens vanskeligheder – ligesom udredningen kan vise behov for anden brillekorrektion, enkelte hjælpemidler samt vejledning. Det er derfor vigtigt, at vi lytter og er opmærksomme, når en borger henvender sig om problemer, selv om vedkommende har fået at vide, at synet er normalt.

Der kan næsten altid kompenseres for det nedsatte kontrastsyn i et eller andet omfang, og alene det, at borgeren og eventuelle pårørende bliver mødt med forståelse og en forklaring på de oplevede problemer, har næsten altid stor værdi.

Hvordan måles kontrastsynet?

Når man får målt sit syn hos på Synscentralen, vil man som det første få undersøgt, hvor små bogstaver man er i stand til at se på synstavlen, og om synet kan bedres med brilleglas.

Når brillestyrken er udmålt, undersøges øjets kontrastsyn på en anerkendt kontrasttavle (Pelli Robson). Tavlen er opbygget af bogstavsæt med 3 bogstaver i hvert sæt. Hvert sæt bogstaver beskrives i decimaler, og alle bogstavsæt har samme størrelse. For hvert bogstavsæt reduceres kontrasten en anelse. Øverst til venstre på tavlen ses første sæt med 3 sorte bogstaver på hvid baggrund. Første sæt benævnes 0,00. Andet bogstavssæt er mørkegråt og benævnes 0,15, tredje bogstavssæt er svagere i gråtonen og måler 0,30 osv.

Borgeren betragter kontrasttavlen i 1 meters afstand med optimale briller og bliver bedt om at læse fra øverste venstre hjørne med de sorte bogstaver og mod højre og ned gennem tavlen. Bogstaverne reduceres gradvist i grånuancen. Når borgeren ikke længere er i stand til at skelne bogstaverne, aflæses det bogstavsæt, borgeren lige akkurat kan se. Det sidst læsbare bogstavsæt udgør øjets kontrastværdi.

Forskning viser, at hvis kontrastsynet er ringere end 1,05 vil det funktionelle syn være påvirket væsentligt. Værdien af kontrastevne er derfor vigtig i forhold til rehabiliteringen, da det nedsatte kontrastsyn kan forklare, hvorfor en patient, der ser bedre end 6/18 (og pr. definition ikke er svagsynet) kan have brug for supplerende hjælpemidler for at kunne se ubesværet.

Pelli Robson kontrasttavle

*Vibeke Bille, synskonsulent for voksne
Henrik Holton, optometrist*

Opgørelser

Børneområdet

Aldersgruppe	Antal børn i specialvejledning	Antal børn i vejledning på almenområdet	I alt
0 - 6 år	12	9	21
7 - 17 år	42	39	81
I alt	54	48	102
Høring			34

Antal børn fordelt på alder og funktionsnedsættelse

Af 34 høringssager i 2020 førte 4 til, at Synscentralen optog vejledning og tilmeldte børnene til Synsregisteret, 18 er stadig under udredning, og en del heraf forventes indmeldt. 12 høringssager er afvist/henlagt. I forbindelse med afvisning af en sag formidler Synscentralen altid den aktuelle viden om sagen, således at man ikke forlader Synscentralen med uforrettet sag.

Visus	Antal
-lys – 2/60 (praktisk blind)	15
3/60 – 6/60 (socialt blind)	9
> 6/60 (svagsynet)	57
Uoplyst/kan ikke måles	21
I alt	102

Antallet af børn fordelt på synsstyrke (visus).

Der er et øget antal børn med ingen eller begrænset lyssans og uden yderligere funktionsnedsættelser.

De skal lære at benytte blindeteknikker og strategier, for eksempel punktskrift og mobility.

Det betyder en øget aktivitet på dette område med kurser, skoledage og undervisning i punktskrift, brug af teknologiske hjælpemidler, mobility og ADL (Almindelig Dagligdags Leve-

vis). På Synscentralens hjemmeside findes link til artiklen: "En skoledag på Synscentralen i Vordingborg", i "Øjensynligt" nr. 1, 2015, udgivet af "Landsforeningen af forældre til blinde og svagsynede".

Antallet af "uoplyst" vedrører børn, der ikke er endeligt udredt af Kennedy Centrets Øjenklinik eller børn, hvor synsstyrken er vanskelig at udmåle.

I forbindelse med evalueringen af kommunalreformen i 2013 fik Socialstyrelsen kompetence til at udsende centrale udmeldinger til kommunerne. Et af de specialiserede områder, som er blevet udmeldt er:

"Børn og unge med alvorlig synsnedsættelse 0-17 år".

Det er blevet undersøgt, om der sker den nødvendige koordinering og planlægning af de højt specialiserede indsatser og tilbud på tværs af kommuner og regioner i forhold til denne gruppe.

Det tværkommunale samarbejde på Synscentralen medfører, at kommunerne ikke oplever udfordringer i forhold til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede tilbud.

Det vil sige, at kommunerne løfter deres vejlednings- og rådgivningsforpligtelse. Det er dog en forudsætning, at Synscenter Refsnæs kan bidrage med udredning for eksempel med psykolog, fysio- og ergoterapeut, materialeproduktion, uddannelse af fagprofessionelle, base for vidensudvikling og synsfaglige netværk.

Antal kontakter i form af besøg eller indkaldelser

Synskonsulenternes direkte kontakt med børn, forældre, skoler og institutioner finder bl.a. sted ved besøg eller ved indkaldelse til undersøgelse hos Synscentralens optiker med efterfølgende samtale med synskonsulentten.

Derudover finder en hel del kontakt sted via telefon og mail, på kurser for lærere, forældre og børn og ved aktivitetstilbud til børnene, som eksempelvis den årlige Computer Camp på Synscentralen.

På grund af overgang til nyt klienthåndteringssystem og den måde, vi har valgt at registrere på, kan vi ikke længere trække specifikt antal på besøg og indkaldelser. Vi har registreret, at **der har været kontakt til alle 102 børn** i 2020.

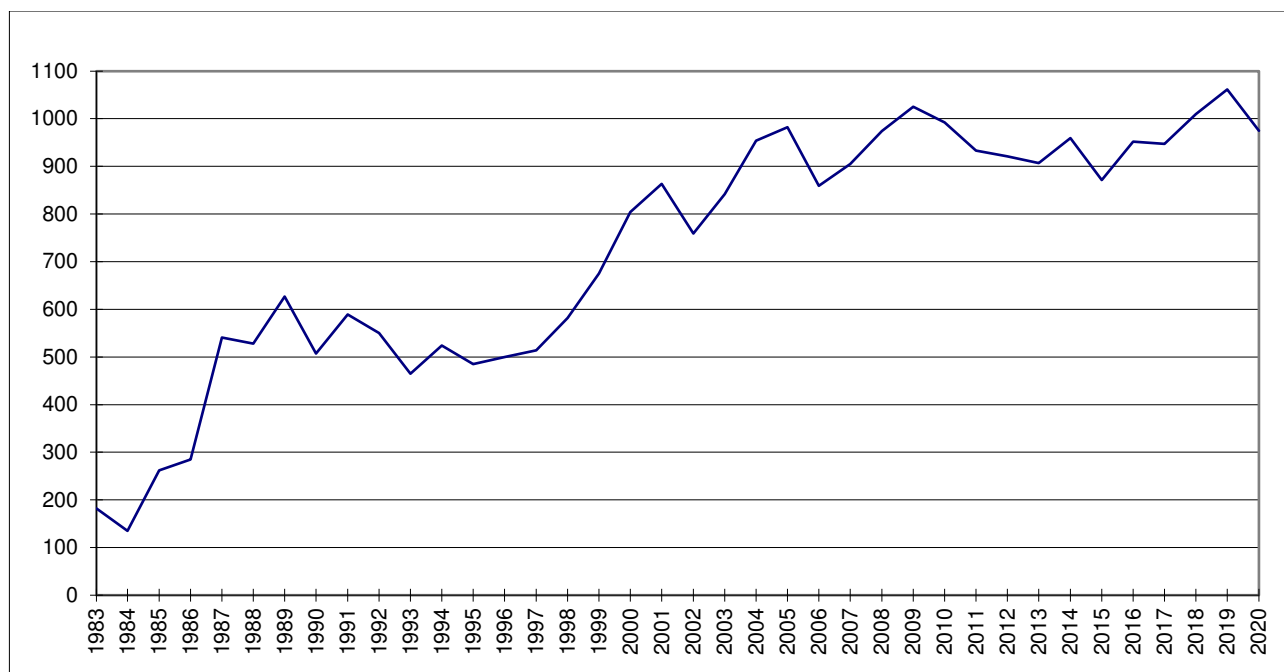
Kommune	Befolkningsantal Pr. 1.10.2020	Antal synshandicap- pede børn	Promille af be- folkningstal
Faxe	36.605	7	0,19
Guldborgsund	60.309	21	0,35
Lolland	40.618	16	0,39
Næstved	83.049	43	0,52
Vordingborg	45.365	15	0,33
I alt	265.946	102	0,38

Oversigt over antallet af børn i vejledning fordelt på kommuner

Det gennemsnitlige antal børn med nedsat synsfunktion, som Synscentralen har kontakt med, i promille af befolkningsgrundlaget, har i perioden 2005-2013 svinget mellem 0,37 og 0,40. I 2014 steg det til 0,44 men ligger de senere år igen i intervallet 0,37 og 0,40. Gennemsnittet for Region Sjælland er iflg. årsberetning 2014 fra Kennedy Centret/Statens Øjenklinik 0,38 promille.

Voksne blinde og svagsynede

Antal borgere - der har været kontakt med - pr år (personer over 17 år)

Efter at have ligget ret konstant i over 10 år begyndte antallet af henvendelser at stige i 1998. Dette var samtidig med, at Serviceloven flyttede bevillingskompetencen for størsteparten af hjælpemidler til synshandicappede til amterne (fra kommunerne).

Fra 2006 tælles på antal borgere vi har haft kontakt med i året. For 2020 er antallet 975, et fald på 8% siden 2019, hvilket formentlig kan tilskrives Corona. Antal henvendelser er 1.232 (2% lavere end 2019).

Henvendelse ved	2012		2014		2016		2018		2019		2020	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Selv	392	42,6	425	44,3	427	44,9	435	39,3	542	43,0	632	51,3
Familie	148	16,1	150	15,6	162	17,0	166	15,0	256	20,3	207	16,8
Sundhedspersonale *)							56	5,1	84	6,7	67	5,4
Øjenlæge	141	15,3	104	4,2	99	10,4	87	7,9	78	6,2	66	5,4
ViSP *)							77	7,0	63	5,0	59	4,8
Plejhjem	25	2,7	38	4,0	32	3,4	45	4,1	49	3,9	43	3,5
Socialforvaltningen	30	3,3	25	2,0	20	2,1	36	3,3	35	2,8	34	2,8
Hjerneskaderehabil. *)							55	5,0	41	3,3	32	2,6
Dansk Blindesamfund	20	2,2	19	4,5	19	2,0	27	2,4	25	2,0	21	1,7
Optiker	47	5,1	40	1,5	41	4,3	54	4,9	33	2,6	21	1,7
Bo- Naboskaber	13	1,4	14	2,6	11	1,2	20	1,8	8	0,6	7	0,6
Jobcenter/IBOS *)							3	0,3	6	0,5	6	0,5
CFD *)							8	0,7	8	0,6	1	0,1
Hørekonsulent *)							12	1,1	3	0,2	1	0,1
Samarbejdspartnere **)	39	4,2	43	10,8	98	10,3	211	19,1	213	16,9	166	13,5
SC opfølgning	28	3,0	52	5,4	11	1,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Andre	38	4,1	49	5,1	32	3,4	25	2,3	30	2,4	35	2,8
I alt	921	100,0	959	100,0	952	100,2	1.106	100,2	1.261	100,1	1.232	100,1

Hvem foretager henvendelsen? (personer over 17 år)

Der er fri henvendelsesret. Visitation sker efter henvendelse og baseres på øjenlægeoplysninger. Kriteriet er svagsynethed eller blindhed.

Personer, der i årets løb alene har modtaget kort vejledning pr. telefon, er ikke med i antal henvendelser.

*) Disse er før 2018 registreret under Samarbejdspartnere. **) Det samlede tal for 2018 er angivet i kursiv.

Kommune	Antal	%
Faxe	154	12,5
Guldborgsund	252	20,5
Lolland	204	16,6
Næstved	380	30,8
Vordingborg	242	19,6
I alt	1.232	100,0

Henvendelser fordelt på kommuner.

Antal personer 18 år og derover

Diagnose	Antal	% af alle	%
Alderspletter på nethinde (AMD)	578	46,9	54,7
Grøn stær (Glaukom)	53	4,3	5,0
Synsfeltdefekter	38	3,1	3,6
Dobbeltsyn	36	2,9	3,4
Medfødt nethindeforandring	33	2,7	3,1
Synsnervesvind	33	2,7	3,1
Apopleksi, uden egentlig synsdiagnose	32	2,6	3,0
Indsnævret synsfelt (Retinitis pigmentosa)	27	2,2	2,6
Nedsat øjendrejning – indad (Konvergensinsufficiens)	25	2,0	2,4
Grå stær (Cataract)	23	1,9	2,2
Forandringer i hornhinde	22	1,8	2,1
Øjensygdom uden specifikation	22	1,8	2,1
Ekstrem nærsynethed (Myopi)	20	1,6	1,9
Sukkersygeforandringer på nethinde	20	1,6	1,9
Commotio, uden egentlig synsdiagnose	17	1,4	1,6
Indopereret øjenlinse	16	1,3	1,5
Ufrivillige øjenbevægelser (Nystagmus)	12	1,0	1,1
Anden forandring i nethinde uden diagnose	11	0,9	1,0
Blodprop i øjet	9	0,7	0,9
Amblyopi	8	0,6	0,8
Manglende øjenlinse (Afaki)	6	0,5	0,6
Nethindeløsning	4	0,3	0,4
Albinisme	3	0,2	0,3
Ptose	3	0,2	0,3
ROP	2	0,2	0,2
Udviklingshæmmet	2	0,2	0,2
Dysleksi	1	0,1	0,1
Afventer/Uoplyst	176	14,3	
I alt	1.232	100,0	
I alt ekskl. afventer diagnose	1.056		100,1

Fordeling af henvendelser på diagnoser (personer 18 år og derover). Forskellige diagnoser påvirker syne-net forskelligt og kræver forskellig indsats. Det høje antal ”afventer”, skyldes overgang til nyt journalsystem, hvorefter data ikke opdateres i det gamle system og dermed heller ikke kan vises i statistikken.

Visus	2020		% fordeling ekskl. Afventer								
	Antal	% af i alt	1993	1999	2002	2005	2008	2011	2014	2017	2020
-lys - 1/60	62	5,0	7,3	12,4	6,7	7,4	10,4	8,9	10,2	7,9	6,3
>1/60 - 3/60	105	8,5	12,5	12,3	7,0	8,4	10,3	10,9	10,4	8,9	10,7
> 3/60 - 6/60	104	8,4	22,9	20,9	19,5	17,3	13,0	15,1	12,0	10,1	10,6
> 6/60 - 6/18	355	28,8	42,1	41,8	51,2	39,3	36,3	33,3	33,1	33,2	36,2
> 6/18	353	28,7	13,7	7,8	9,1	11,5	27,0	29,1	30,3	37,0	36,0
Uoplyst	2	0,2	1,4	4,8	6,5	16,1	3,0	2,7	3,9	2,8	0,2
Afventer	251	20,4									
I alt	1.232	100,0	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9	99,9	100,0

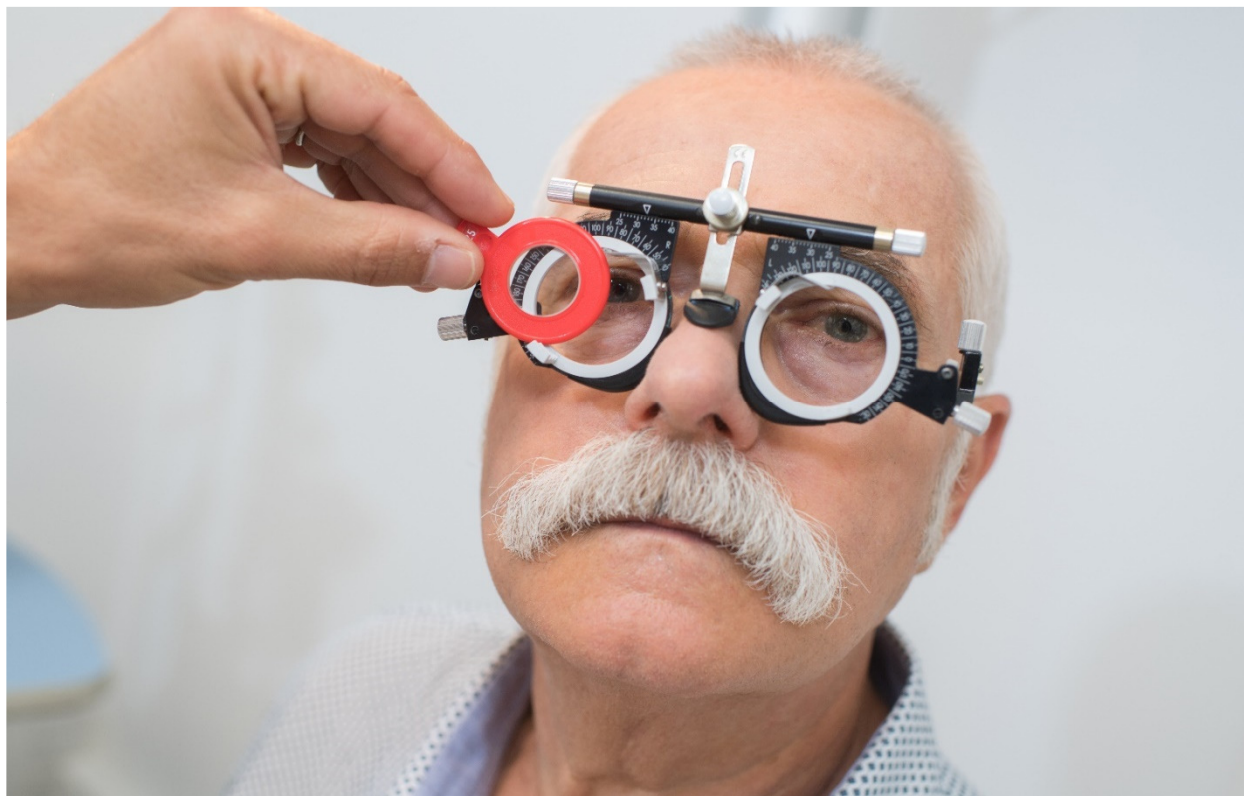
Fordeling af henvendelser på visus (synsstyrke) (personer 18 år og derover)

Adgangen til hjælp fra Synscentralen afhænger af, om man opfylder kriterierne for at være svagsynet eller blind eller har en medicinsk-optisk defineret øjensygdom. Disse kriterier tager udgangspunkt i måling af skarpsynet (visus) og synsfeltet. Imidlertid er der gennem de senere år kommet stigende opmærksomhed på, at kontrastsynet har afgørende betydning for det funktionelle syn. Dette er bl.a. påvist gennem en grundig undersøgelse på Synscentralen (<http://synscentralen.dk/visitationsregler.pdf>).

Denne realitet har Synscentralen taget konsekvensen af ved at åbne for hjælp til borgere, som har nedsat kontrastsyn i et sådant omfang, at deres funktionelle synsevne kan sammenlignes med svagsynedes.

Der har ligeledes gennem de senere år været øget fokus på hjerneskadeområdet og derfor også på synsproblemer hos hjerneskadede. Disse borgere har ofte en visus der er bedre end svagsynsgrænsen (6/18), men har behov for udredning og/eller assistance fra optometrist og synskonsulent.

Det høje antal ”afventer”, skyldes overgang til nyt klientsystem, nogle data – bl.a. visus og diagnose – kunne ikke overføres automatisk.

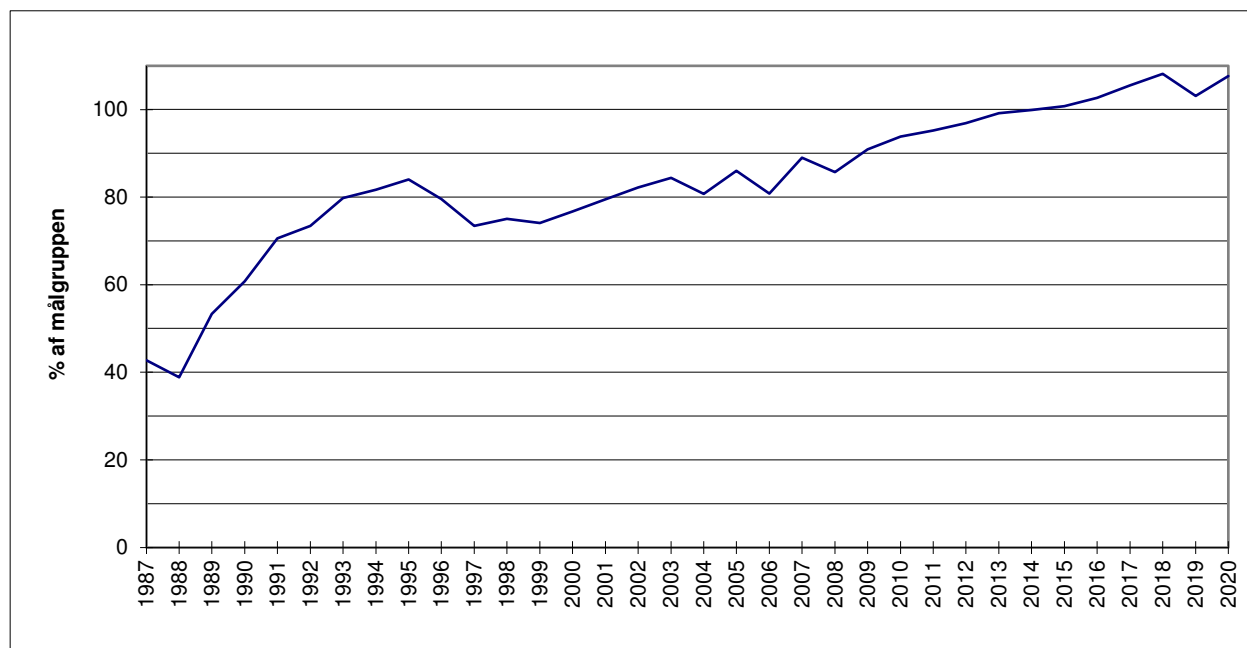

Fælles optællinger (børn og voksne)

Kommune	Befolknings- antal Pr. 1.10.2020	Antal registrerede synshæmmede	Synshæmmede: %-del af Befolkning	65 år og derover: %-del af befolk- ning
Faxe	36.605	314	0,86%	22,7 %
Guldborgsund	60.309	632	1,05%	27,4 %
Lolland	40.618	482	1,19%	30,2 %
Næstved	83.049	844	1,02%	22,1 %
Vordingborg	45.365	590	1,30%	27,8 %
I alt	265.946	2.862	1,08%	25,6 %

Demografi

En del øjensygdomme er aldersbetingede, og der vil derfor være flere blinde/svagsynede i en kommune med større andel af ældre. Med nyt klientsystem (siden 2018), har det været muligt, at få opgjort antal kendte lidt skarper. Bl.a. er nogle rene brillebevillinger fjernet. Desuden er registreringen af døde sket pr. 31.12, hvor det tidligere har været manuelt arbejde henover nov-dec måned. Når antallet af kendte igen stiger, er det et udtryk for en stadig stigende andel af ældre og de øjensygdomme, der følger med når man ældes.

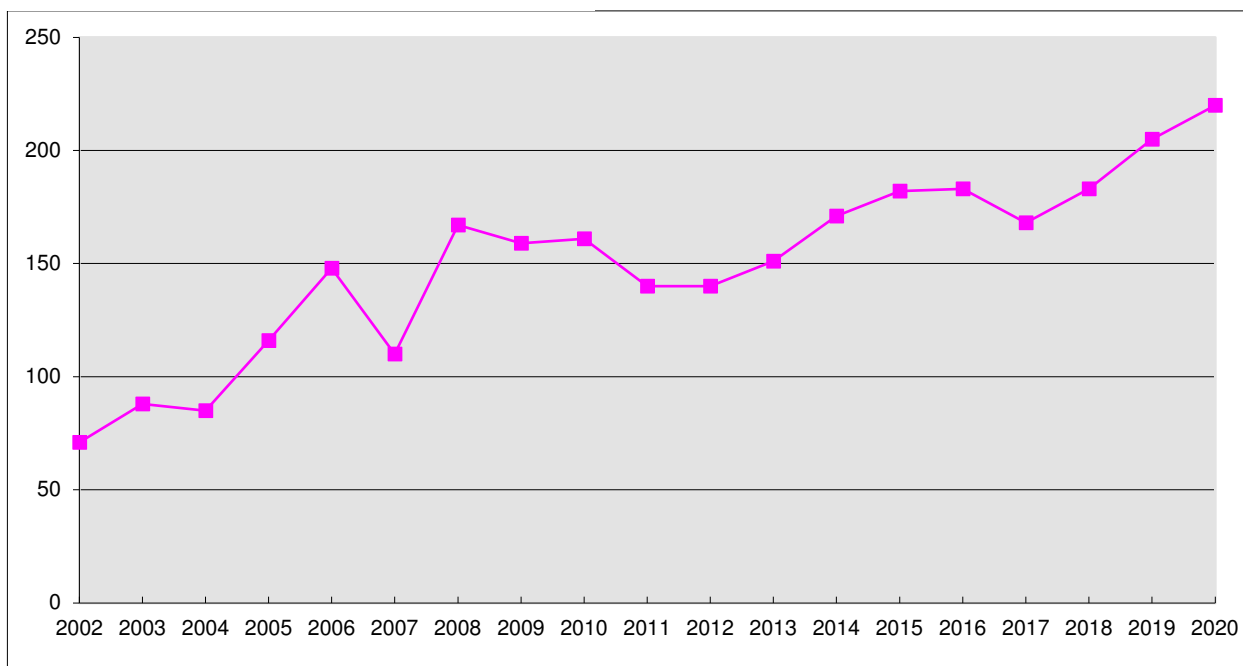

Den potentielle målgruppe på 1% af befolkningen svarer til 2.659 personer. Synscentralen har pr. 31.12.20 kendskab til 2.862 blinde og svagsynede personer = 108 % af den potentielle målgruppe.

Aldersgruppe	Antal	Andel
0 - 6 år	21	1,6 %
7 - 17 år	81	6,1 %
18 - 29 år	34	2,5 %
30 - 59 år	182	13,6 %
60 - 79 år	362	27,1 %
80 - 89 år	413	31,0 %
90 år og op	241	18,1 %
I alt	1.334	100,0 %

Antal henvendelser fra blinde og svagsynede, der i 2020 har modtaget undervisning/assistance fra Synscentralen fordelt på alder

Tallene er alene opgjort for de ydelser, der er leveret direkte af Synscentralen. Ansøgninger om proteser og ansøgninger fra eksterne optikere er ikke medregnet.

IT-assistancer

Kurven viser antallet af personer, der har modtaget assistance vedr. IT. Mindre assistancer, der alene klares pr. telefon samt fjernbetjent assistance, er ikke talt med.

Der er et stigende antal computerbrugere og ikke mindst tablet og smartphone brugere, der har behov for vores assistance.

For alle Synscentralens computerbrugere gælder, at de er afhængige af kompenserende værktøjer (forstørrelse og/eller skærmleser). Det kræver kvalificeret undervisning og vejledning at lære at bruge det hensigtsmæssigt.

Øjenlidelse	Antal
1. Uregelmæssig hornhinde	87
2. Defekter i regnbuehinden	5
3. Løs øjenlinse	33
4. Smertende øjenlidelser	7
5. Stærkt skæmmende øjenlidelser	2
6. Sygdomsbetinget dobbeltsyn	101
7. Sygdomsbetinget lysoverfølsomhed	141
8. Ekstreme optiske synsfejl	53
9. Børn og unge registreret i synsregistret	43
13. Børn under 10 år, brillestyrke >7	76
14 Andre – efter indstilling fra KCSØ	4
Varigt synshandicap	17
I alt	569
Afslået	18

Ansøgninger fra eksterne optikere, behandlet i 2020

År	Glas	Acryl	I alt	Udgift
2010	98	17	115	414.000
2012	88	18	106	386.317
2014	84	20	104	379.000
2016	84	24	108	374.000
2017	75	18	93	342.000
2018			96	314.000
2019			86	343.000
2020	25	20	45	327.000

Bevilling af øjenproteser

Tallene for tidligere år findes i [Årsrapport 2013](#) og 2018

46 års oversigt

	1975	1985	1995	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Småbørn												
Spec. pæd. bistand, Synscentralen	0	12	23	26	18	31	28	30	27	33	26	21
Soc. pæd. bistand, Refsnæsskolen	8	8	14	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Skolebørn												
Spec. pæd. bistand, Synscentralen	35	43	39	69	77	78	87	84	87	78	82	81
Børn optaget på Refsnæsskolen	7	1	2	0	2	2	0	0	0	0	0	5
Voksne												
Nyhenvendelser	0	216	216	348	307	320	290	330	351	476	503	463
Genhenvendelser	0	46	267	456	675	672	581	622	596	630	758	769
Alle blinde og svagsynede												
Samlet antal forløb ekskl. Serviceloven	50	326	561	909	1.079	1.103	986	1.066	1.061	1.217	1.369	1.334
		*										
Samlet antal registreret	50	864	2.156	2.140	2.254	2.558	2.691	2.752	2.830	2.902	2.754	2.862

Alene bevillinger i.h.t. Serviceloven	-	-	-	292	623	628	710	480	492	536	498	569
Antal proteser	-	-	-	187	90	115	98	108	93	96	84	39

Samlet antal forløb inkl. serviceloven	50	326	561	1.388	1.792	1.846	1.794	1.654	1.646	1.849	1.951	1.942
Antal afviste **	-	-	-	128	53	98	89	84	58	31	29	30

Samlede antal ydelser opgjort på antallet af henvendelser

* Tallet i 85 er fra 86

** Afviste er sager i høring, der ikke optages til vejledning på grund af for god visus samt optikansøgninger, der ikke er omfattet af Serviceloven.

Regnskab

Synscentralens leveringsaftale med 5 aftagerkommuner bygger på forlods aftalte kriterier. Aftalerne omhandler antal registrerede blinde og svagsynede i kommunen. Budgettet omhandler således det registrerede antal blinde og svagsynede på aftaletidspunktet. Herudover behandler Synscentralen ansøgninger i henhold til ”Medicinsk-optisk definerede varige øjenlidelser” for personer, der ikke er svagsynede eller blinde, samt øjenproteser.

Lov om social service: 2010 – 2020 oversigt

Hjælpemidler:

Tildeling af optiske eller optikstøttende hjælpemidler samt særlige informationsteknologiske hjælpemidler foretages i henhold til Servicelovens §§ 112 og 113.

Serviceloven, hjælpemidler	Regnskab									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Briller og kontaktlinser *1)	1.190	1.097	986	1.254	1.236	1.103	1.107	1.176	1.403	1.663
Håndholdt optik	102	90	52	23	87	128	105	81	209	124
CCTV *3)	1.129	783	612	671	532	521	520	842	804	690
Øjenproteser	333	386	273	379	374	374	342	314	343	327
Statens Øjenklinik	84	79	80	108	123	141	162	155	135	120
Øvrige hjælpemidler	150	5	42	9	62	55	78	*4) 706	*4) 653	272
Optiske hjælpemidler i alt	2.988	2.440	2.045	2.444	2.414	2.322	2.314	3.274	3.547	3.196
It § 112 (tidligere § 97)	270	187	172	204	196	232	230	252	323	397
It § 113 (tidligere § 98)	181	143	50	220	162	152	181	116	113	227
Service & rep.	*2)	1	2	11	13	*2)	*2)	*2)	*2)	*2)
IT-hjælpemidler i alt	451	331	224	435	371	384	411	368	436	624
Befordring	134	169	140	170	113	98	110	60	57	37
Total	3.573	2.940	2.409	3.049	2.898	2.804	2.835	3.702	4.040	3.857

(beløb i 1000-kr)

*1) I beløbet indgår udgifter til tolk, som dog højst er 5.000 kr./år

*2) Udgiften konteres under de respektive paragraffer (112 og 113).

*3) Heri indgår indkøb for 200.000 kr. (tilbud) – til anvendelse i 2012

*4) I dette beløb er nu indregnet skolehjælpemidler for 2018: 211.000 kr. og for 2019: 158.000 kr., samt den tidligere suppleringsaftale (blindestokke, daisyafspillere, talende ure m.v.)

Budget 2020 (Leveringsaftale for 2020)

	Antal registrerede synshandicappede pr. 1. jan. 2020	Drift	Hjælpemidler / Servicelov og skole	I alt
Faxe	282	1.074,7	443,6	1.518,3
Guldborgsund	667	2.541,8	1.049,2	3.591,0
Lolland	460	1.753,0	723,6	2.476,6
Næstved	771	2.938,1	1.212,7	4.150,8
Vordingborg	574	2.187,4	902,9	3.090,3
I alt	2.754	10.495,0	4.332,0	14.827,0

Abonnementstakster (beløb i 1000-kr): Undervisning, rådgivning og vejledning af blinde og svagsynede børn og voksne, visitation og tildeling af lovbundne synshjælpemidler jf. Serviceloven og Folkeskoleloven.

Regnskab 2020

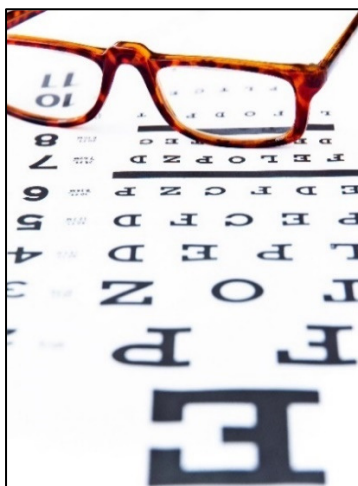
Leveringsaftale

	Budget +3% overførsel fra 2019	Forbrug	3% overførsel til 2021	Balance
Synscentralen drift	10.802	9.889	315	599
Hjælpemidler / Servicelov og skole	4.462	3.857	130	476
I alt	15.264	13.746	445	1.075

(beløb i 1000-kr)

	Fordelingsnøgle	Mindreforbrug (beløb i kr.)
Faxe	271	105.819
Guldborgsund	719	280.752
Lolland	533	208.124
Næstved	716	279.581
Vordingborg	513	200.314
I alt	2.752	1.074.591

* Returbetaling finder sted efter fordelingsnøglen for første år af Leveringsaftalens 4-årige periode. Returbetaling til Vordingborg kommune er sket i henhold til budgetmæssige reguleringer.

Regnskabsbemærkninger 2019

Budgettet på hjælpemiddelområdet er et estimat. Budgettet skal dække briller og kontaktlinser, optik-
understøttende hjælpemidler, synsforstærkeranlæg (CCTV) og IT-baseret kommunikationsudstyr til
blinde og svagsynede. Derudover dækkes hjælp til briller, kontaktlinser og proteser til personer med
medicinsk-optisk defineret varig øjenlidelse. Sidstnævnte omhandler 14 specifikke diagnoseområder,
som ikke alle medfører svagsynethed eller blindhed.

På hjælpemiddelområdet er der en udstrakt grad af genbrug.

Periode (beløb i 1000-kr.)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Udgifter vedr. optikansøgninger	1.212	1.073	1.061	1.176	1.403	1.663

Sygefravær

Synscentralen har i 2020 haft et sygefravær på 1,4 %

Virksomhedsgrundlag

Synscentralen er kommunens leverandør af ydelser til blinde og svagsynede i Faxe, Guldborgsund, Lolland, Næstved og Vordingborg kommune. Virksomhedsgrundlaget er indgåede leveringsaftaler.

Organiseringen i det fælleskommunale koncept er:

- Bestyrelse med politisk udpegede repræsentanter for hvert byråd.
- Direktører/chefer i kommunerne/underskrivere.
- Faglig følgegruppe med repræsentanter for kommunernes sagsbehandlere.

Synscentralens virksomhed beror på forlods aftalte kriterier og lovbundne ydelser.

Den tværfaglige medarbejdergruppe med øjenlæge, optiker og synskonsulent sikrer dels, at betingelserne for tilskud i henhold til Lov om social ydelse § 112 er opfyldt m.v. og dels, at det synsfaglige grundlag for rådgivning, vejledning og undervisning er i orden.

Leveringsaftalerne sikrer, at Synscentralen på vegne af kommunen kan yde hurtig og effektiv hjælp til den blinde/svagsynede borger med et minimum af administration. Med bestyrelsen og følgegruppen sikrer vi os, at det sker i overensstemmelse med den enkelte kommunes serviceniveau.

Leveringsaftale 2018-2021

Aftalegrundlag: Aftalen omhandler alle aktuelle ydelser til blinde og svagsynede borgere i kommunen.

Aftalen skal læses i sammenhæng med: Synscentralens Årsrapport 2014, som indeholder Servicedeclaration og Ydelseskatalog (kan læses på www.visus.dk).

Leveringsaftalen indgås på baggrund af rammeaftalerne, hvorefter der indgås bilaterale aftaler mellem driftskommune og brugerkommune. Jf. disse lægges der vægt på mindst mulig administration, færrest mulige takster og tillægsydelser. Planlægning finder sted i kommuneklynger.

Bekendtgørelse om specialundervisning for voksne:

§3. De fornødne læremidler, herunder undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler, stilles gratis til rådighed for deltagerne, jf. lovens §4, stk. 2. og §7. Kommunalbestyrelsen kan henlægge sine beføjelser vedrørende henvisning, herunder visitation til voksenspecialinstitutioner.

Vedr. §3 drejer det sig i overvejende grad om optiske, optikunderstøttende samt computerbaserede hjælpemidler jf. Lov om social service §112 og §113, som også omfatter øjenproteser.

Synscentralen sikrer gennem visitation, at brugeren på baggrund af den øjenlægelige, optiske og pædagogiske vurdering opfylder betingelserne for at modtage Kommunens/Synscentralens rådgivning, vejledning og undervisning og iværksætter disse tilbud.

Synscentralen foretager udredning af brugerens behov for synshjælpemidler jf. Lov om Social Service.

Synscentralen forestår udlån af synshjælpemidler, der er tilskudsberettigede.

Ved en samlet takst sikrer kommunerne, at Synscentralen på vegne af disse fortsat kan råde over de nødvendige synshjælpemidler, varetage genbrugsdepot og sikre indkøbsaftaler med leverandører, herunder samarbejdsaftaler med lokale optikere.

Kommunen henlægger øjenproteseområdet til Synscentralen.

Synscentralen leverer sine ydelser til borgerne på vegne af kommunen, og kan indgå i kommunens faglige, organisatoriske og udviklingsmæssige arbejde på området.

Takstberegning

Alle aktuelle ydelser til registrerede blinde og svagsynede og samtlige direkte og indirekte henførbare udgifter indgår i beregningen. Takster er fordelt i forhold til antal registrerede blinde og svagsynede pr. den 1. januar 2017.

Ca. 40 % af alle registrerede blinde og svagsynede modtager hvert år et kortere eller længerevarende forløb fra Synscentralen. Derudover modtager personer med medicinsk/optisk varig øjenlidelse og/eller varigt synshandicap (svagsynsoptik) refraktionsundersøgelser og udredning vedr. synshjælpemidler (Serviceloven §§ 112 & 113).

På grund af spredning af sjældne og kostbare løsninger til børn (0-17 år) i skole og institutioner er omkostningerne for disse hjælpemidler – og kun disse – objektivt fordelt i forhold til indbyggerantal.

Budgettet er fremskrevet fra 2019 til 2020 med 2,4 % på drift og 0,6 % på hjælpemidler, (jf. KL's estimat for fremskrivning af pris- og lønudgifter).

Takster: Undervisning, rådgivning og vejledning af blinde og svagsynede børn og voksne, visitation og tildeling af lovbundne synshjælpemidler jf. Serviceloven og Folkeskoleloven. Tallene i de sidste 4 kolonner angiver 1.000 kr.

	Befolkningstal 1.10.2016	Antal registrerede synshandicappede 1.1.2017 (1.000 kr.)	Drift (1.000 kr.)	Hjælpemidler / Servicelov og skole (1.000 kr.)	I alt (1.000 kr.)
2018					
Faxe	35.808	271	1.009,3	436,3	1.445,6
Guldborgsund	61.227	719	2.677,8	1.113,3	3.791,2
Lolland	42.398	533	1.985,1	821,4	2.806,5
Næstved	82.605	716	2.666,7	1.137,0	3.803,6
Vordingborg	45.993	513	1.910,6	797,4	2.708,0
I alt	268.031	2.752	10.249,5	4.305,4	14.554,9

(Leveringsaftalen for første år i den 4-årige aftaleperiode 2018-2021).

Følgende foranstaltninger er ikke indeholdt i nærværende aftale: Optagelse på Institut for Blinde og Svagsynede (Hellerup), på Synscenter Refsnæs (Kalundborg) eller på Fuglsangscetret (Fredericia), omkostninger i forbindelse med bygningsændringer samt førerhunde.

- Aftalen indgås for en periode på 4 år fra den 1. januar 2018 til 31. december 2021.
- Der foretages efter konkret vurdering eventuel fremskrivning af pris- og lønudgifter for hvert år.
- Taksten indeholder 4 % i overhead til driftskommune (på driftsbudget).
- Taksten opkræves årligt den 1. februar. Overskud/underskud afregnes årligt primo januar det følgende år.
- Aftalen kan opsiges af parterne pr. 1. januar i et givet år med et varsel på minimum 12 måneder.

Synshjælpemidler jf. Servicelovens §§ 112 & § 113: Kommunen indgår i genbrugs- og stordriftsordningen på Synscentralen, der forestår udlevering af hjælpemidler. Det drejer sig om ADL-hjælpemidler, mobilitystokke, talende ure, digitale afspillere, oplæsningsapparater m.m., jf. opstilling i Kvalitetsstandard for Synshjælpemidler.

Dialogmøder indgår som en del af samarbejdet omkring kommunens serviceniveau, ankesager, håndtering af data, informativ virksomhed m.v.

Lovgrundlag

Synscentralens/kommunens tilbud til blinde og svagsynede personer omfatter:

- Lov om social service: § 11 stk. 3: Specialrådgivning for børn og unge under 18 år.
- Folkeskoleloven § 20 stk. 2: Specialpædagogisk bistand til børn og unge under 18 år (børn, der er optaget i Synsregisteret).
- Folkeskoleloven § 4: Specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen (børn, der er optaget i Synsregisteret).
- Lov om social service § 12: Specialrådgivning for voksne over 18 år.
- Lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 3: Specialpædagogisk bistand til voksne over 18 år. (Synscentralen tilbyder undervisning og specialpædagogisk bistand, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af blindhed eller svagsynethed.)
- Lov om social service § 112 og § 113: Hjælpemidler og forbrugsgoder. Tilkendelse af hjælpemidler og tilskud til forbrugsgoder.
- Lov om social service § 112 og § 113: Reparation og udskiftning af hjælpemidler og forbrugsgoder.
- Lov om social service § 10 stk. 4: Rådgivning og vejledning om valg af hjælpemidler samt instruktion i brugen heraf.

Endvidere foretager Synscentralen udvikling og formidling af viden på området.

Synscentralens bestyrelse ultimo 2019

1 medlem udpeget af Vordingborg Kommunalbestyrelse blandt handicap- og psykiatriudvalgets medlemmer:

- Kommunalbestyrelsesmedlem Mette Høgh Christiansen
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Ronni B. Lykkehus

1 medlem udpeget af hver kommune, hvormed Vordingborg Kommune har indgået leveringsaftale for Synscentralen.

- Faxe: Kommunalbestyrelsesmedlem Henrik Rützou Aakast
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Nellie Bradsted
- Guldborgsund: Kommunalbestyrelsesmedlem Linda Kristiansen
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Martin Pedersen
- Lolland: Kommunalbestyrelsesmedlem Heidi Marqweis
- Næstved: Kommunalbestyrelsesmedlem Michael Perch
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Jørgen Christiansen

1 medlem udpeget af Danske Handicaporganisationer.

- Vibeke Svendsen

1 medlem udpeget af Dansk Blindesamfund.

- Peter Henning Jensen (formand)
- Hans Jørgen Wiberg (suppleant)

2 medlemmer valgt blandt medarbejderne på Synscentralen.

- Bente E. Pedersen
- Uffe Wever Pedersen

1 medlem udpeget af og blandt de unge i alderen 18 – 30 (elevrepræsentant).

- Jackie B. L. Hansen

Normering og medarbejderforudsætninger

Normering

- 1 forstander, ledelse, administration og ad hoc sager
- 3 synskonsulenter for voksne
- 1 synskonsulent for småbørn og børn/unge/voksne med sammensatte funktionsnedsættelser
- 1 synskonsulent for blinde og svagsynede børn i folkeskolens almindelige klasser & ungdomsuddannelser
- 2 synskonsulenter for it-området, blinde og svagsynede
- 1 synskonsulent for it-området, blinde - 22 timer/uge
- 1 personlig assistent (chauffør mv.) - 20 timer/uge
- 1 optometrist
- 1 administrativ medarbejder, 23 timer/uge: regnskab
- 1 administrativ medarbejder, 23 timer/uge: journal, bookinger og styring af optikansøgninger
- 1 administrativ medarbejder, 35 timer/uge: journal, bookinger og styring af hjælpemidler

Medarbejderforudsætninger

Det sikres løbende, at alle medarbejdere på Synscentralen er i besiddelse af opdateret specialviden. En forudsætning for, at man som synskonsulent kan indgå med selvstændige opgaveløsninger på Synscentralen, er en kompetence svarende til modul 1 og 2 af instruktøruddannelsen, PD i specialpædagogik med synslinjen eller instruktøruddannelsen på Institutet for Blinde og Svagsynede, eller tilsvarende.

Kompetenceudvikling må løbende tilpasses ud fra brugernes, det omgivende samfunds og Synscentralens behov for justering samt udvikling af kvalifikationer og den enkelte medarbejders ønske om udvikling.

Kompetenceudviklingen sikres gennem videreuddannelse, kollegial supervision og netværksdannelse samt læring på jobbet.

Medarbejderoversigt

Per Nielsen
Leder

Peter Aundal
IT-konsulent

Marina Kjellberg
Administrativ medarbejder

Vibeke Bille
Synskonsulent,
voksenområdet

Bente Elisabeth
Pedersen
Synskonsulent, skolebørn

Kirsten Kofoed-
Madsen
Administrativ medarbejder

Malene Palsgård
Søhus
Synskonsulent,
voksenområdet

Sidsel Astrup
Holand
Synskonsulent småbørn og flerhandicappede

Henriette Lund
Fredslund
Administrativ medarbejder

Steven Andersen
Synskonsulent,
voksenområdet

Henrik Holton
Optometrist

Uffe Wever Peder-
sen
IT-konsulent

Anders Mortensen
IT-konsulent

Susanne Kragh
Koch
Personlig assistent

Ordforklaring

Blinde og svagsynede

Man betragtes som svagsynet, når man ser mindre end 6/18 målt på det bedste øje med den bedste optik, eller når man har et synsfelt, der er mindre end 20 grader, eller hvis halvdelen af synsfeltet er bortfaldet (hemianopsi). Social blindhed defineres som en synsbrøk mellem 6/60 og 1/60, mens en synsbrøk (eller visus) mindre end det er praktisk eller total blindhed.

Dioptri

En måleenhed for et brilleglas (optisk linse) eller en lups styrke.

Medicinsk-optisk definerede varige øjenlidelser

Udgør 14 diagnosegrupper, som kan være tilskudsberettigede.

Refraktion

Synsprøve, hvor optikeren bl.a. udmåler styrken til brilleglas. Styrken udtrykkes i dioptri og cylinderværdi.

Visus

Visus betyder det samme som synsstyrke og angives som en brøk. Synsbrøken 6/18 angiver begyndelsen af svagsynsområdet og betyder, at dét, som en normaltseende kan se på 18 meters afstand, skal den svagsynede person med synsbrøken 6/18 have ind på 6 meters afstand for at kunne se/skelne tilsvarende. Synsstyrken måles altid på det bedst seende øje og med den bedst mulige korrektion (brille).